Kunnskap når livet starter for tidlig

Marit Aune
Prematur: fra nyfødt til voksen
Tønsberg: Basis forlag, 2026
135 s.
ISBN 978-82-694750-0-5

Michael 2026; 23: 449–450
doi: 10.5617/michael.13800

Forfatteren er journalist og samfunnsviter, og har utviklet denne boka i samarbeid med Prematurforeningen og med faglig rådgivning fra professor og barnelege Trond Markestad. En rekke andre fagfolk har også bidratt, og bakerst er det en liste med 171 referanser. Målgruppen omfatter både foreldre, personer som selv er født for tidlig og fagpersoner som til daglig møter premature barn.

Det skal ikke mye fantasi til å forestille seg hvor utfordrende det kan være å få et prematurt barn. Skjønt hva ligger i «prematurt»? Dette begrepet og alle andre medisinske termer og prosedyrer knyttet til hvordan vi hjelper premature barn og foreldrene deres, blir forklart på en god måte, som både er pedagogisk og vakker. Sjelden er vel behovet for informasjon større enn hos nybakte foreldre, ikke minst når ikke alt er «normalt». Men informasjonsbehovet blir ikke mindre med årene, og mang en helsearbeider, lærer eller barnehageansatt vil ha godt av å lese den – slik at også de kan møte foreldre og barn som er født prematurt med kunnskap og innsikt. Jeg lærte mye om et tema som ikke var så vanlig i allmennpraksis da jeg jobbet der.

Kapitlene har en logisk rekkefølge fra fødsel til voksen alder: Når livet starter for tidlig, Livet på nyfødtintensiv, I sykehusbobla, Barna med størst risiko, Hjem fra sykehuset, Ut i verden, Ung og prematur, Om følelser og mestring, og Premature gjennom historien. En fin layout-løsning er at det før hvert kapittel presenteres et langt sitat fra en person med egen erfaring på en fargelagt side. Disse sidene skaper gode rom i boka, og sitatene er gull verdt fordi de representerer både det skremmende, det vanskelige og det gode på en balansert måte. Boka har også brede marger, ofte med fine illustrasjoner, og spredt omkring i margen er relevant kjerneinformasjon plassert i grønne bobler.

Også i selve teksten dukker det stadig opp relevante sitater fra personer som selv er født prematurt og fra foreldre. Alle disse personlige utsagnene har etter min vurdering stor verdi fordi de belyser bredden i opplevelsene, bekymringene og gledene. De kan gi gjenkjennelse, inspirere til å mestre ulike situasjoner og, ikke minst, skape håp. Innimellom alt alvoret og all kunnskapen dukker det også opp morofakta om berømte personer som er født prematurt: Isaac Newton, Albert Einstein, Anna Pavlova, Mark Twain, Winston Churchill og Stevie Wonder. Jeg tror det underholder uten å skape for høye forventninger til barnet.

Noen gjentakelser blir det. Det dreier seg mest om omtalen av økt risiko for ulike helseproblemer gjennom oppveksten og voksenlivet hos personer som er født prematurt, samtidig som det understrekes at økt risiko ikke betyr at mange blir rammet. Risiko og tall som angir risiko, er ikke lett å forholde seg til. Jeg forstår behovet for å beskrive reell risiko og samtidig tone den ned. Jeg synes boka lykkes godt med denne balansen.

Pål Gulbrandsen
pal.gulbrandsen@medisin.uio.no

Pål Gulbrandsen er spesialist i allmennmedisin og i samfunnsmedisin, pensjonert professor i helsetjenesteforskning ved Universitetet i Oslo og redaktør i Michael.